

Маош тайин қилинган ишчига берилган ҳадя

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

Аллоҳниң Үзигагина ҳамдлар, Унинг пайғамбари Мұхаммад ибн Абдуллоҳга, у зотнинг оиласи ва саҳобаларига салавоту саломлар бўлсин.

Сўнг ...

Ишлагани учун маош оладиган ишчига совға ёки ҳадя берилиши жоиз эмас. Бунга далил имом Бухорий (6578) ва имом Муслим (1832) Абу Хумайд ас-Саъидийдан ривоят қилган ҳадислари: «Росуллороҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам «Асад» қабиласидан Ибн Латбийя деган кишини закот (йигиш)га ёлладилар. У келгач: «Бу сизларга, мана бу эса менга ҳадя қилинди», деди. (Ровий) айтади: Шунда Росуллороҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам минбарда туриб, Аллоҳга ҳамду сано айтиб, шундай дедилар: «(Ёлланган) ишчига нима бўлдики, мен уни (закот йигишга) жўнатсан: «Бу сизларга, мана бу эса менга ҳадя қилинди», деди. Отаси ёки онасининг уйида унга ҳадя қилиниши ёки қилинмаслигини кутуб ўтирса бўлмайдими? Мұхаммаднинг жони Унинг Қўлида бўлган Зотга қасамки, сизлардан бирор киши ундан (закотдан шу тариқа) бирор нарсага ноил бўладиган бўлса, батаҳқик, қиёмат куни бўйнида туя ёки сигир ёҳуд қўй кўтарганча келади». Сўнг икки қўлларини кўтариб икки марта: «Аллоҳум етказдимми?», дедилар».

Хофиз Нававий роҳимаҳуллоҳ шундай дедилар: «Ушибу ҳадисда ишчиларга берилган ҳадя ҳаром экани баён қилингани. Шу сабабли ушибу ҳадисда унинг (тотадиган) уқубати ва қиёмат куни қилинган ҳадяни (бўйнида) кўтаришлиги ёдга олинди. Дарҳақиқат, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам айни ушибу ҳадисда унга берилган ҳадя ҳаром қилинишидаги сабабни баён қилдиларки, у (ҳукмдор томонидан) ишга ёлланганидир. Ишчи бўлмаган киши(га берилган) ҳадяга хилоф равишдаки, бас, у мустаҳабдир. Ишчи ҳадя номи билан қўлга киритадиган ва шунга ўхшашиларнинг ҳукми шуки, уни ҳадя қилувчининг ўзига қайтаради. Агар (ҳадя қилувчини тополмай) узрини айтса, бас, байтул молга (қайтаради)» («Шарҳ Муслим» (6/462)).

Абдуллоҳ ибн Бурайда отасидан, у киши Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилади: «Кимники бирор ишга ёллаб, унга ризқини-(маошини) берсак, бас, шундан кейин олгани «ғулул»-(хиёнат)дир». Ҳадиснинг маъноси: кимники бирор ишга таъйин қилиб, унга мол берсак, бас, шундан кейин унга бирор нарса олишилиги ҳалол бўлмайди. Агар олса, бас, у хиёнатдир. «Ғулул» - ғанимат-(ўлжа) ва мусулмонларнинг байтул молига қилинган хиёнатдир. (Абу Довуд (2943) ривояти, Албоний «Саҳиҳ Аби Довуд»да саҳиҳ санадилар).

Ушибу икки ҳадисда маош оладиган вазифага таъйин қилинган киши вазифаси сабабли бирор кишидан мол ёки ҳадя қабул қилишилиги жоиз эмаслигига далил бор. Агар ушибу ишни қилса, бас, у хиёнатдир.

Шайх Мұхаммад ибн Солих ал-Усаймин роҳимаҳуллоҳга шундай савол йўлланди: Биз ҳукумат томонидан вазифага тайин қилинган кишилармиз. Рамазонда баъзи ишчи кишилар томонидан совға ва закотлар келиб туради. Шуларни билмаганимиз сабабли закот билан совғасалом орасини ажратишга қодир эмасмиз. Савол шундайки: Ушибу молдан беҳожат бўлган ҳолда уларни олсак ва уни тул аёллар, етим ва фақирларга инфоқ қилсак. Шунинг ҳукми нима? Агар ундан оиламизга инфоқ қилсак, ундан есак, бунинг ҳукми нима?

Жавоб: Ишчилар (оладиган) ҳадя хиёнатдандир. Яъни, агар инсон ҳукумат вазифасида бўлса ва унга ушибу муомалага боғлиқ бирор киши ҳадя тортиқ қилса, батаҳқик, у хиёнатдандир. Унга бундан бирор нарса олишилиги ҳалол бўлмайди. Гарчи ўзининг хоҳиши билан (берган) бўлсада.

Бунга мисол: фараз қилайлық, маълум бир доирада муомала қилишинг керак. Ушбу идора-нинг мудири ёки вазифадорига ҳадя тортиқ қилдинг. Бас, уларга уни қабул қилишлик ҳаром бўлади. Чунки Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам Абдуллоҳ ибн Латбийяни закот (йиғиш)га юбордилар. Қайтгач: «*Бу менга ҳадя қилингани, бу эса сизларга*», деди. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам туриб, одамларга хутба қилиб, шундай дедилар: «*Сизлардан ушибу кишига нима бўлдики, уни бир ишга таъйин қилсакда, келиб: «Бу сизларга, мана бу эса менга ҳадя қилинди»*, дейди. Отаси ва онасининг үйида үнга ҳадя қилинши ёки қилинмаслигини кутиб ўтирса бўлмайдими».

Хукумат идораларидан бирор идорада вазифага таъйин қилинган бирор киши учун ушбу идорага боғлиқ муомалада ҳадя қабул қилишлиги ҳалол бўлмайди. Чунки биз ушбу эшикни очиб: вазифадорга ушбу ҳадяни қабул қилишлиги жоиз бўлади десак, дарҳақиқат, пора эшигини очиб берган бўламиз. Пора эса жуда хатарли ва у гуноҳи кабиралардандир. Вазифадорларга ишларига боғлиқ масалада ҳадя тортиқ қилинса ушбу ҳадяни қайтариб беришиклари вожиб бўлади. Уларга уни қабул қилишиклари ҳалол бўлмайди. Хоҳ уларга ҳадя ёки садақа ёхуд закот номи билан келсин. Хоссатан, ўзлари беҳожат бўлсалар, батаҳқик, маълум бўлганидек закот уларга ҳалол бўлмайди («Фатава Шайх Усаймин» (270-рақам, 18-савол)).

Аллоҳ Пайғамбаримизга, Унинг оиласи ва саҳобаларига салавоту саломлар йўлласин.

Манба: [Тавхид форуми](#)